

Korosii

Pauruuso aa yanaa aavaa Korosii varuuyani reeravai

Hama Pauruusoono Korosii varuu gionna kiaapuuya tauraa mmayaaya yoketaivaa kiaa mmuduu iya ausa hanigieeravai. Ivo kati Epesiisadiri varioo mmoori vareera vaidiiya Korosiira titooduu viravai. Korosii varuu gionna kiaapuuya nuuna aakiaiyauvaki unnakua tira vaidi vooyaata nnida ngiari tinniiyauvakidiri unnakua aataruuyauvaatama gionna kiaapuuya kiaa mmuuvaara Pauruuso mmoori vareera vaidiiya iyasi titeeravai. Pauruuso aa yanaa aavaa roo itaama unnakua aataru mmooriiyauvaa uuyauvaara ooqoo kiaa kioo kua kutaa kuaivaa ausa hanigieeraiya kuaivaa iya kiaa mmiravai. Ii kua kutaa kua ivo unnakua kuaivaa uudarainaraivaara ivo aa yanaa aavaa reeravaivee.

---

1 ¹Na Pauruusoono aa kua aavaa kiauko ni seena vaidi voovoono ngiini fafaarainoo. Anutuuqoono ari yaata utiivaugiataama ni mmataama kiaikiai na Yisuu Kirisiinna kuaivaa varee nuaira aposoroo vaidivai variaunoo. Ti seena vaidi Timotiiva ni tasipama varikiai na aa kua aavaa kiauko ni seena vaidiivo ngiini fafaarainoo. ²Ngia ti seena Anutuuqaa gionna kiaapu Korosii variaya Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee tida hama pikieeraida yaagueeqama variayani na aa yanaa aavaa kiauko fafaara rainoo.

Ti Napoova Anutuuqo kati ngiiyara yoketaama yaata utuoo ari ausa nuufaivaa ngii miao nnaasu variaiveeraivaara ta yaata utuaunnaano.

Pauruuso yaaku varoo Anutuuqaata kua yoketaivaa tiravai

³Ta mmuakiaa suai ngiiyara yaaku vareera suaiyauvaki ta kua yoketaivaa ti Udaanga Yisuu Kirisiinna Koonna Anutuuqaa kiaa mmiaunnavai. ⁴Ngia Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kia kiada Anutuuqaa gionna kiaapu mmuakiaayara mmuduuya ruaivaa vaa ta rikiaunnavai. Ngia itaama variaivaara ta kua yoketaivaa Anutuuqaa kiaa mmiaunnavai. ⁵Toosa hara

kiada uu suaivaki vaidiiya Yisuunna mmayaaya kua kutaa tuanaivaa varada ngii giaa ngii muduu rikiada ngia ivaa kaanaivaa varaaraivaara faannairavai. Ngia ivaara faannaida variaivaara ngia Yisuunnara kutaavaivee kiaa kiada gionna kiaapuuyara mmuduuya ruaavai. Ngia ivaara kutaavee kiaa faannaira oyaivaa Anutuuoqo ngiini teerama kiaivo aikiooma ngiau aapu vainoo. ⁶Ngia yeennaivaa hau utu kiaavo uruoo ngioo vioo pinaa kioo iiraivo vaineema mmuakiaa yoosinnaiyauvaki variaya Anutuuoqaa kua yoketaivaa rikiaavo iiraivo vainno pinaavai vaivai. Ngia toosa hara uu suaivakidiri ivaa roosiima mmuaakaraama Anutuuoqo kati ngiiyara yoketaama yaata utiivaa ngia kutaa tuanaa ivaa rikiada taavo iiraivo vainno pinaavai vaivai. ⁷Ti tasipama mmoori vareera vaidi ta innara mmuduuya ruaunna Ipaparaaso Anutuuoqaa kua yoketaivaa ngii giaa ngii muduu rikieeravai. Ivoono Yisuu Kirisiinna mmooriivaa tiyara yaagueeqararama kioo iinno varioo hama pikiaivai. ⁸Mmannasa Yoketaivo mmuduuya rira aataruuvaa ngii muuvaara ivoono ti kiaa ti mmivaivee.

⁹Ngia itaama variaa mmayaayaivaa ta rikiaunna suaivaki ngia itaama variaivaara ta mmannammanna ngiiyara yaaku varada variaunnanoo. Anutuuoqo ari yaata utiraivaa kooyaa ngii giaa ngii minai ngia arinaima rikiaateeraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnanoo. Mmannasa Yoketaivo ngii tasipanai ngia arinaima teeda rikiada tinni yoketaivaa varada yoketaama variateeraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnanoo. ¹⁰Fai ngia itaama varida Udaanga Yisuu Kirisiiva yaata utira mmooriivaa ngia aikiooma iikio too ivo ivaa too ngiiyara sirigakiaiveeraivaara ngia makemakee itaama nnaasu iikiateeraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnanoo. Fai ngia itaama varida mmannammanna mmoori yoketaivaa iikiokio kaanaivo vainai ngia Anutuuoqo yaata utiraivaugiataama varia rada vidada arinaima teeda rikiaaravai. ¹¹Anutuuoqaa ari yaagueeqa ari vookaraivo ngiau aapuuvakidiri tiivaa ngii minai teeda ngia yaagueeqama nnaasu variateeraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnanoo. Mmuararai mmoori maisaivo ngiisi nninai teeda rikiaadaata ngia mmannammanna yaagueeqama kiada variateeraivaara ivo ari yaagueeqaivaa ngii miaiveeraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnanoo. ¹²Ti Napoova Anutuuoqo ari gionna kiaapu mmeekiaivaki variayani teerama kiai yoosinnaivaki ivo ngii safuunai ngieetama variateeraivaara vaa ivo ee-oo kiaa kiaivaara innara kua yoketaivaa tida sirigakiatee. Ta ivaara ngiiyara yaaku varaunnanoo. ¹³Vaa ivo upisiivaa yaagueeqaivakidiri ti utu raririima kioo kati naatau ari Mmaapu tuanaa innara mmuduuya riraivo variivau ti yapaivaivee. ¹⁴Mminnamminnaa maisaiyauvo ti utiivaa ivo ari Mmaapuuvaa kiauvaadiri ivaa ruga kiaikiai ta kati mmamma dummukiara variaunnavai.

Yisuuva varuuvaaraata iva uu mmooriivaaraatama Pauruuso tiravai

¹⁵Anutuuoqo haumaki variivaa Yisuu Kirisiivaano ivo variivaa kooyaa ti vitaivai. Anutuuoqo hama ngiau mmataivaa uu suaivaki vaa ari Mmaapuuvoo

Yisuuva inna tasipama tauraa variravai. Tauraa tuanaa ivo varioo mmuakiaa mminnaiyauvo ngiauvakiaata mmataivaunnaatama varuu vau mminnaiyauvaa iima kiooyauvaa yaatareeravai. ¹⁶Anutuuqo iyauvaa uu suaivaki Yisuuvaatama mmuaavau varida Anutuuqo Yisuunna tuduu iiravai. Gionna kiaapuuya teera mminnaiyauvaata hama iya teera mminnaiyauvaatama iiravai. Hama teera mminnaa aangeriyyaatama iya kieetaiyaata iya uru nnaakaraiyyaatama iiravai. Anutuuqo mmuakiaa mminnaayauvai Yisuuvaatama iima kiooyauvaa Yisuunnani yapa kieeravai. ¹⁷Hama mmuakiaa mminnaatau suaivaki Yisuuva variravai. Fai hama Yisuuvaatano mmuakiaa mminnaiyauvo raubiriinaravai. Yisuuva hara kioo variivaara mmuakiaa mminnaayauvai Anutuuqo ngiari mmaataiyauvunu yapa kaiiyauvo vaivai. ¹⁸Anutuuqaa gionna kiaapu vaa ausa hanigieeraiya Yisuunna yuku yaaku mmamma mmuyai mmuakiaavai roosiima variaavo ivo kieetaivaa roosiima varinoo. Kieetaivo hama vaitiri. Hama mmamma mmuakiaavai korootirivee. Yisuuva variivaara vaa ausa hanigieeraiya yoketaama variaavai. Ivo Anutuuqaa Mmaapuverno mmuakiaa mminnaayauvai yaatara kioo tauraa variaiveeraivaara Anutuuqo inna tuduu putuuvakidiri diitoo kieetavai variravai. ¹⁹Anutuuqaa yaata tinniivo innaki vakiaiveeraivaara Anutuuqo ari yaata utuuvaugiataama uduu innaki suvuairavai. ²⁰Gionna kiaapu mmatayaiya Yisuunnakinaadiri ariisi ngiateeraivaara Anutuuqo yaata utuoo itaama iiravai. Ari Mmaapuvo yatari sagaivau putuuvaara Anutuuqo tuduu gionna kiaapuuya inna tasipama mmuaavau variaara aataruuvo kooyaa vairavai. Ivo itaama iima kioovaara mmuakiaa mminnaiyauvo ngiauvakiaata mmataivaunnaatama varii vai mminnaiyauvo innasi vira aataruuvo kooyaa vainoo.

²¹Ngia tauraa maisa yaataivaa utida mmoori maisaiyauvaa iida Anutuuqaa nnammutuaaya inna ngeera variravai. ²²Aanna makee inna Mmaapuvo putuuvaara Anutuuqo ngiiyara ni seena tuanaayavee tiivai. Ngia numa inna tasipama mmuaavau yoketaa tuanaaya varikio hama mminnamminnaa maisaiyauvo ngiiki vainai sa gionna kiaapuuya ngiiyara maisa kua kiateeraivaara Anutuuqo ngiiyara ni seena tuanaayavee tiivai. ²³Ngia itaama ngii variatainai mmannammanna Yisuunnara kutaavaivee tida ivo vuutayaa dira yaagueeqa kuabaivaa roosiima diivaayaa dida vaidaa sa pikieerada yaagueeqama nnaasu variatee. Ngia tauraa Yisuunna mmayaaya yoketaivaa rikiada yoketaama variaaraivaara faannaida variaaneema varida ngii iinno taanara iivaara sa muaraagakiatee. Yaagueeqama nnaasu variatee. Na Pauruuso ii mmayaaya yoketaa ivaara mmoori vareera vaidivai variaunoo. Ii mmayaaya yoketaa ivaa vaa vaidi vooyaano mmuakiaa gionna kiaapu mmatayaa variaya kiaa mmi kieeravai.

Pauruuso vaa ausa hanigieeraiyara mmoori vareeravai

²⁴Na ngiiyaraata ngiari voopinaiyaraatama mmamma nniitareeraivaa varauvaara na rikiauko ni yoketaunoo. Yisuu Kirisiiva

ari yuku yaaku mmamma mmuyai roosii kiaa gioonna kiaapu vaa ausa hanigia kiada varuuyara mmamma nniitaroovaa vareeravai. Varoovo homo tiiki vaivaa na innanikaraama mmamma nniitareeraivaa vareenana fai taika kiaanaravai. ²⁵Na gioonna kiaapu vaa ausa hanigieeraiyara mmoori varaanaraivaara vaa Anutuuqo ariinoo ni mmataama kiaikiai na inna mmoori vareera vaidivai variaunoo. Na Anutuuqaa mmayaaya mmuakiaayavai ngii giaa ngii miaiveeraivaara ngiiyaroo tiioo ni mmataama kieeravai. ²⁶Ari mmayaaya oyaivaa ivo nnaaru varia rada nnuuyara hataumaki iiravai. Aanna makee ari gioonna kiaapuuyani kooyaa kiaa kookieema kiaivai. ²⁷Ii kua ivo Anutuuqaa ariiki vairavai. Yoketayoketaa kua hatauma kiaivo mmuakiaa gioonna kiaapuuyani teerama kioovaa ivo ngiari voopinnaiyaraatama kooyaa kiaa kookieema kiaanaravaivee tuuvoonno aanna makee kooyaa vainoo. Ii kua ivaa ivo hatauma kioo kuaivoonno inna Yisuu Kirisiiva ngiiiki varinoo. Ii kua ivaa oyaivo ataama vainoo. Fai ngia yapooma Anutuuqaa tasipama yoketaama ari vookaraama variaaravai. ²⁸Ivaaraida ta Yisuu Kirisiinnara kooyaa gioonna kiaapuuya kiaa mmiaunnaanoo. Iya haruruarainnoo kiaa kiada ta titi tinni safuuma vaivaudiri iya ooqoo kiaa kiada yoketaa aataruuvaa iya kiaa mmiaunnaanoo. Yisuu Kirisiiva gioonna kiaapu mmuakiaayaki mmuaavai mmuaavai varinai iya inna aataruuvaa iida rapisiima teekiai ta iya vita Anutuuqaa avuuvau safuuma yapaaraivaara ta iya kiaa mmiaunnaanoo. ²⁹Ii mmoori ivaa kaanaivo vakiaiveera na yaagueeqararama kiee iikiaunoo. Yisuu Kirisiiva yaagueeqa ari vookaraivaa ti mmiivo ni aakiaivaki vaivaaraina na yaagueeqararama kiee iikiaunoo.

2 ¹Na ngiiyaraatama gioonna kiaapu Rautikiaa variaiyaraatama hama ni tinniivaa teera gioonna kiaapuuyaraatama pinaama boo tiee yaagueeqama mmoori varauvaara na ngii giaa ngii minaravee. ²Ngieeta iyaatama mmannammanna mmuaa ausa tinni yoketaivaa tasipama varida mmuaavaugiataama mmuduuya rida Anutuuqaa kuaivaa arinaima rikiada yaagueeqama ivara kutaavaivee kiaa kiada Anutuuqo hatauma kioo kuaivaatama tuqinnama rikiaateeraivaara na pinaa mmoorivai varauvai. Anutuuqo hatauma kioo kuaivaa oyaivo Yisuu Kirisiivavee. ³Anutuuqaa tinni yaatayaa vau kua yoketaiyauvo ramuunnaama kioo vauyavua Yisuu Kirisiivaano hatuaa kioo kooyaa ti vitaikiai ta taunnavai.

⁴Sa gioonna kiaapu voovoona ngii unnakua kiaa kioo nnammari kuaivaa ngiiiki yapanai ngia itaida ivaa rikiaa rada iivoora na ii kua ivaa ngii giaa ngii miaunoo. ⁵Na hama ngii tasipama hara kiee variaunoo. Na ngieera variauko ni yaata utiraivo ngiiyara nnaasu vaikiai variaunoo. Ngia Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kiaa kiada mmuaa tinni mmuaa yaatavai varada yaagueeqama hara kiada variaivaara na sirigakiaunoo.

Ta Yisunna tasipama varida yoketaama variraivaa varaunnavai

⁶Ngia Yisuu Kirisiinna varaavo too ivo ngii Udaangavai varinoo. Ngia inna varaivaara ivo ngiiki varinai ngia yoketaama hara kiada variatee. ⁷Ngia yatariivo yaagueeqama diivaa roosiima Yisuu Kirisiinnara yaagueeqakiatee. Yaagueeqa kuabaivau nnau kaanaivaa heeka kiaaneema ngia Yisunnara kutaavaivee kiaivo itaama pinaavai vainno yaagueeqavai vakiaivee. Ipaparaaso vaa ii kua ivaa ngii giaa ngii muduu ngia rikieeravai. Ngia itaama iida mmannammanna Anutuuqara kua yoketaivaa kiatee.

⁸Vaidi vooovono ari tinniivaudiri mmanna kuaivaa ngii unnakua unnakua tinai ngia inna mmemmaana vivoora tuqinnama taatee. Ii kua ivo hama Yisuu Kirisiinnasidiri nnii kuavai. Mmanna vaidi mmatayaiyakidiri nnii kuavai. Iya mmatayaa diaa saaka sifaa moomeera iira aataruuyauvaara yaata utida kiaa kuayauvai. ⁹Anutuuqaa yaata tinni yoketaa mmuakiaayauvai Yisuu Kirisiinna mmammaivaki suvuainno vaivai. ¹⁰Yisuu Kirisiiva ngiiki variivaara Anutuuqaa yaata tinniivo ngiikiaatama suvuaikiai ngia yoketaama hara kiada variaano. Mmatayaa variaa kieetaiyaata ngiau aapu variaa kieetaiyaatama mmagia maisaiyaata moomee sakuaiyaatama vaa Yisuu Kirisiivaano iya yaatara kioo kieetavai varivai.

¹¹Yisuu Kirisiiva ngiiki variivaara vaidiia ngiari mmammaiyauvaa hatokaaneema hama ivo ngii mmammaiyauvaa hatokaivai. Mminnamminnaa maisaiyauvono ngii mmammaiyauvaa yeena roosiima faungama utiivaa ivono hatoka kiaikiai ngia mmamma dummukiara yoketaama variaavai. ¹²Ngia nnoori vareera suaivaki vaidi putiraiivo mmata nnauvaki virayaama ngia Yisuu Kirisiinna tasipama kuaavai. Anutuuqo Yisunna tuduu diitoneema nnoori vareera suaivaki ivo ngii tikiyai ngieetama diitaavai. Ngia diitada eenanaa mmamma iira aataru mminnamminnaa maisa mmuakiaayauvai pikiada karaasaya diitada variaavai. Anutuuqo ari yaagueeqaivaadiri aikiooma Yisunna tuduu diitoovaa ngia kutaavaivee kiaivaara karaasaya diitada variaavai. ¹³Ngia tauraa varuu suaivaki ngiingii mminnamminnaa maisaiyauvo vauduu ngiengie voo-pinnaaya varida hama Anutuuqara yaata utida inna mmaanna tuu aataruuvaa uuvaara ngia vaidi putiraiya roosiima variravai. Itaama vaikio aanna makee Anutuuqo tikiyai ngia Yisuu Kirisiiva putuuvakidiri diitoovaanikaraama ngieetaata diitada karaasaya inna tasipama hara kiada variaano. Anutuuqoono ti mminnamminnaa maisa mmuakiaayauvai ruga kiaikiai ta diitada karaasaya variaunnvai. ¹⁴Gioonna kiaapuuya kua mmaanna tuu aataruuyauvaa iya koonnama uuvaara kua pinaivo iyaki vainno iya mmuaararooavaa vaa Anutuuqoono ruga taika kieravai. Iya koonnama uuvaa irisaivo vauvaa ivo ruga

taika kiaanaraivaara tuduu Yisuuva yatari sagaivau putuduu ruga kieeravai. ¹⁵Mmuakiaa moomee sakuaiyaata mmagia maisaiyaatama yaatarada tauraa varuuya Yisuuva yatari sagaivau putuu suaivaki ivoono mmuakiaaya yaatara kiooduu nnaagiai variravai. Rapiraivaa yaatara kiada kua aayanna tirayaama Yisuuva mmuakiaaya avuuvau iya yaatara kioo ngioo kua aayanna tiravai.

¹⁶Ivaara vaidi voovoono ari tinniivaudiri vo aataru vo aataruuyauvaara tinai rikiada sa inna kuaivaa rikiaatee. Ivo yeenna nneeraivaaraata nnoori nneeraivaaraatama ngia kati variateera suaivaaraatama ngii tinai rikiada sa inna kuaivaa rikiaatee. Kuraaga karaasaivo nninai nuunakiateeraivaaraatama tauraanaa vaidiia kati varuu suaivaaraatama ngii tinai rikiada sa inna kuaivaa rikiaatee. ¹⁷Ii aataru iyauvo mmanna mmataira aataruyauvai vaivai. Fai yapooma kaanaiyauvo nninaraivaara ti vitaivai. Kaanaa tuanaivo inna Yisuu Kirisiivavee. ¹⁸Gionna kiaapu voovoono inna avu tinniivo hanigiano ari vookaraiyauvaa too tinara: Ngia mmanna vaidiyavee. Vaa neenoo ngii yaataraunoo, tiivaara sa ngii ausaiyauvo mmuaarakiaivee. Ivo itaama taivaara ngii tinara: Ngia adida varida aangeraiyara mmuduuya ruatee, tiivaa sa rikiaatee. Itaa kua tii gionna kiaapu ivo ari tinniyaadiri ariinoo ari mmammaivaara yaata utuoo unnakua itaa kua tiivo kuminayaa ari mannaka tiivai. ¹⁹Ivo itaa kua tiivo Yisuu Kirisiiva ti kieetavai variivaara vaa vueennama kiaivai. Vaidi voovai mmuyaiyauvaa ataiyauvaki nninnuunaiyauvo saangama kiaikio yokeenno varikio mmuyaiyauvootama rayota roo vioo pinaavai vaivai. Kieetaivo vaivaara vaidiivo yokeenno rayotoo pinaavai varivai. Itaama vaivaa roosiima ausa hanigieera gionna kiaapuuyaki ti kieeta Yisuuva varikio Anutuuqo ari yaata utiivaugiataama tikiai yokeeda pinaaya variaavai.

Ta vaidi putiraiya roosiima putida kava diitada karaasaya variaunnaanoo

²⁰Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kiaa suaivaki saaka sifaa moomeeyara iira aataruuyauvo hama kava ngii puaisakama utivai. Vaidi putiraiya roosiima vaa ngia ivaara putuaavai. Itaama vaikiyai ngia aaniira ii mmatayaa diaa aataru iyauvaara mmuduuya ruaannee? Vo aataru vo aataruuyauvo vaivaara ngia aaniira iyauvaara rikiada vaidi iikiaavainnee? ²¹Vo aataru voovai vainno tinoo: Sa aayauvaa utida nnaatee, tikio vo aataru voovai vainno tinoo: Sa iyauvaa nneda taatee, tikio vo aataru voovai vainno tinoo: Sa ii mminnaa iyauvaa utuatee, tiivai. ²²Ita itai mminnaa iyauvaa vaidiia iima kiaavo taikeeraiyauvovee. Ii kua aataru iyauvaa vaidiia ngiari tinniiyauvunudiri kiaa kiada ngii giaa ngii miaayauvaivee. ²³Vaidi ii aataru iyauvaa iikiayaano aangeraiyara ngiari ausaiyauvaa mmiateera

yaagueeqama tida adida variaaraivaara unnakua kiaa iida ngiari mmammaiyauvaa ruputida variaavai. Iya itaama iikiaivaara ngia iya teeda kiaanoo: Tinni pinaa varaa vaidiyavee, kiaavai. Kati mmanna vaidiyaano unnakua kiaa itaama iikiaanoo. Iya itaama iida hama yopeema ngiari mmamma iira aataruuyauvaara haitatuukiaavai.

3 ¹Anutuuqo ngii tikiai vaa ngia diitada karaasaya Yisuu Kirisiinna tasipama variaavai. Ivaara ngiau aapu vai mminnaa yoketaiyauvaara mmuduuya rida mmoori varaatee. Ngiau aapu ivaki Yisuu Kirisiiva Anutuuqaa yaaku yaadudainningiaa ari mmaata yoketaivau hara kioo varivai. ²Ivaki vai mminnaiyauvaara mmannammanna yaata utida mmuduuya ruatee. Sa aa mmata aavau diaa mminnamminnaiyauvaara yaata utida mmuduuya ruatee. ³Vaidi putiraiya roosiima mmatayaa diaa mminnaiyauvaara ngii aakiaiyauvo vaa putivai. Vaa Yisuu Kirisiiva ngiiki varikiai ngia Anutuuqaa tasipama variaavo ngii varira tuanaivo hataumaki vaivai. ⁴Yisuu Kirisiiva ngiiki varikiai ngia variaya ngiau aapuvakidiri ivo tiira suaivaki ngieetama vida inna tasipama yoosinna yoketaa ari vookaraivaki variaaravai.

Eenanaa mmamma iira aataruuyauvaa pikiada karaasaya variatee

⁵Ngia itaama variaivaara ngii aakiaiyauvaki mmatayaa diaa mmuakiaa aataruyauvai ngii iikiatairaiyauvaa ngiengieenoo ruputu kikio vaidi putiraiya roosiima vakiaivee. Ii aataru iyauvo ataama vainoo. Sabi nuaira aataruuvoota maisama yaata utiraivootama avuuvaa taikio ausaivo diitaikio varaataira aataruuvootama ari mmammaivaara inna varaataira maisa aataruuvootama vaidi voovai mminnaivaa taikio inna varaataira aataruuvootama vainoo. Ii nnaagiai aataru ivo unnakua anutuuvaa mmuduuya rira aataruuvaa roosiivai. ⁶Ii aataru iyauvaa iida varida Anutuuqaa kuaivaa rikiadaata yaatareeraiya fai Anutuuqo tinai irisai maisaivaa varaaravai. ⁷Ngia nnaaru itaama iida varida varuu suaivaki ii aataru iyauvono ngii puaisa utiravai.

⁸Ngii aakiaiyauvaki ngii iikiataira aataru vooyauvai ruputu kikio vaidi putiraiya roosiima vakiaivee. Ii aataru iyauvo ataama vainoo. Nnannateera aataruuvoota buaaru tira aataruuvootama ngiingii seenaiya mmoori maisaivaa iikiaara yaata utiraivootama seena vaidiivaayaadiri koonnama yaata utuoo unnakua tiraivootama vainoo. Ii aataru iyauvaa eeyaara pikiaatee. Ngii seenaiyara kua maisaivaa tida kuaaru tira aataruuvootama pikiaatee. ⁹⁻¹⁰Sa ngiingiiiki ngiingiiiki unnakua kiatee. Vaa ngia eenanaa mmammaivaara iira aataruuyauvaa pikiada karaasaya variaivaara sa ngiingiiiki ngiingiiiki unnakua kiatee. Ngia Anutuuqaara arinaima rikiaateeraivaara ivo ngii iima kioovono ii karaasa varira ivaa mmannammanna ngiiki yapoo varinoo. Ii karaasa varira ivo ariinikaraama variraivaa ivo mmannammanna ngiiki yapoo varinoo.

¹¹Ivo itaama iinno varii ivaara ngia tauraa Ereengaiya voovau variaani Yutayaiya voovau varida ngiengie vookaraama iikiaa aataru ivo inna hama aataruvai. Ngia mmamma hatokeeraiya voovau variaani hama mmamma hatokeeraiya voovau varida ngiengie vookaraama iikiaa aataru ivo inna hama aataruvai. Ngia vooyara kiaanoo: Hama ivo Ereengaa vaidivai. Ivo ari voopinnaa kumimaka vaidivaivee, kiaa ivo inna hama aataruvai. Ngia vooya kiaanoo: Ta sikaunnaadiri yookaama kiada viteeraiyavee, kiaani vooya kiaanoo: Ta kati titi yaata utiraivaugiataama nookiaunnayavee, kiaa kiada iikiaa aataru ivo inna hama aataruvai. Yisuu Kirisiiva mmuakiaa gioonna kiaapu itaama variaya aakiaiyauvaki hara kioo variivaara ii aataru iyauvo hama aataruuyauvai. Yisuu Kirisiiva iivo inna aataru tuanaavai.

¹²Ngia Anutuuaa gioonna kiaapuyavee. Ivoono ngiiyara mmuduuya ruoo ariinnee kiaa ngii mmataama kieeravai. Ivaara ngia ngii seenaiyara boo tida iyara tuqinnada tirooma adida varida yamayamaa kua iyaata tida maisa mmooriivaa ngii tikiai iikiai rikiadaata yaagueeqama variatee. ¹³Ngia teekiai ngii seenaiya datadataama varikiai teedaata iyara mmuduuya ruatee. Ngiiikidiri voovono voovaa koonnama iino too sa ivo ivaara pinaama yaata utuoo airi kua airi kua kiaivee. Ivo ivaara ari ausa mmuduuyavvaa inna mmiaivee. Udaanga Anutuuoqo ngii mminnamminnaa maisaiyauvaara hama yaata utirainno ruga kiaivaa roosiima ngieeta ngiingii mminnamminnaa maisaiyauvaara sa yaata utiraida ngiingii ausa mmuduuyaiyavvaa ngiingii mmi ngiingii mmiikiatee. ¹⁴Ii aataru mmuakiaa iyavvaa iida ngiingii seenaiyara mmuduuya ruatee. Mmuakiaa mmoori aataru ngia iikiaa idaa oyaivo mmuduuya riraivovee. Fai ngia itaama iidaida aikiooma mmuaavau variaaravaivee.

¹⁵Kii Yisuu Kirisiinna ausa nuufaivo mmannammanna ngiiki vakiaivee. Ii aataru ivaa iida mmuaavau nuunama yoketaama variateeraivaara Anutuuoqo ngii mmataama kieeravai. Ngia itaama iyavvaa iida Anutuuaa kua yoketaivaa kiatee. ¹⁶Kii Yisuu Kirisiinna kua mmayaaya yoketaa ari vookaraiyauvo ngii aakiaiyauvaki vakiaivee. Vaidiyya tinni pinaa vareeraiya roosiima ngia Yisuu Kirisiinna kua mmayaayaivaa ngiingii kiaa mmi ngiingii kiaa mmiida variatee. Itaama vaino ngii ausaiyauvaki Anutuuaa ngii yoketaivai innara kuaru kiatee. ¹⁷Mmuakiaa mmoori aataruuvaa iida mmuakiaa kuavai tida Udaanga Yisuu Kirisiiva variivaara yaata utida iikiatee. Yisuu Kirisiiva ngiiki variivaara ti Napoonna Anutuuaa kua yoketaivaa tida varida itaama iikiatee.

**Ngia karaasa aataruuvau variaya ngiengie
variaaraivaara tuqinnama rikiaatee**

¹⁸Ngia gionnaiya ngiingii vaatiiya kuaiyavvaa rikiada iikiatee. Ngia Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kiaivaara itaama iikiatee.

¹⁹Ngia vaidiia ngiingii nnaataiyara mmuduuya ruatee. Sa ngii ausaiyauvo iyara maisainai yaagueueqa kua tida maisayavee kiatee.

²⁰Ngia nnaakaraiya mmuakiaa mmoori aataruuyauvaara ngiingii kaano kooya avaiyauvaa tuqinnama rikiada iikiatee. Ngia itaama iikiavaara Udaanga Anutuuoqo ngiyyara inna yoketaiwoo.

²¹Ngia kaano kooya ngii nnaakaraiya yoketai aataruuyauvaa iikiara iiki ai sa iyauvaara iya ooqoo kiatee. Ngia itaikiokio iya ausaiyauvo mmuaararaanarainoo kiaa pikiaatee.

²²Ngia gioonna kiaapu sikaunnaadiri yookaama kiada viteeraiya mmuakiaa mmoori aataruuyauvaara ngii haitatuuraiya kuaiyauvaa tuqinnama rikiada iikiatee. Iya ngiyyara yoketaayavee kiateeraivaara sa iya ngii teera suaiyauvaki nnaasu iya mmooriyyauvaa iikiatee. Ngia Udaanga Anutuuoqaa kuaivaa rikiada inna mmemmaana kuaivaara mmuakiaa suaivaki katiataa iya mmooriyyauvaa iikiatee. ²³Ngia mmuakiaa mmoorivai vareera suaivaki ngia ataa kua kiatee: Ta hama mmanna vaidivai mmoori varaunnao. Ta Udaanga Anutuuoqaa mmoorivai varaunnao, kiaa kiada yaagueueqararama kiada mmooriivaa varaatee. ²⁴Vaa ngia rikiaavai. Anutuuoqo irisai yoketaiyauvaa ari gioonna kiaapuuyani yapa kiaiyauvaa fai ngii minai ngia varaaravai. Udaanga Yisuu Kirisiiva ngii haitatuura tuanaivaa mmoorivaida ngia varaano. ²⁵Anutuuoqo mmuakiaa gioonna kiaapuuya mmuaikaraama safuuma irisaiyauvaa iya mminaraiyaara fai ivo koonnama variivaa ari koonnama iivaugiataama irisai maisaivaa safuuma ari mminaravai.

4 ¹Ngia ngiingii mmoori vareeraiya haitatuurayaso, ngiengie sikaunnaadiri yookaama kiada viteera gioonna kiaapuuyara tuqinnama haitatuuda ngiari mmoori varaivaugiataama safuuma irisaiyauvaa mmiatee. Sa koonnama mmiatee. Vaa ngia rikiaavai. Ngiiita ngii haitatuuraivo ngiau aapu varivai.

Yaagueueqama yaaku varada safuuma variatee

²Mmannammanna yaaku vareera aataruuvaa puaisa utida yaaku varada varida sa ngii yaata utiraiyauvo voodaa vinai yaaku varaatee. Itaama iida Anutuuoqaata kua yoketaivaa kiatee. ³Ngia itaama iikiavaugiataa tiyaraatama yaaku varaatee. Ta mmayaaya yoketaivaa gioonna kiaapuuya kiaa mmiaara aataruuvaa Anutuuoqo kooyaa ti vitaakiaiveeraivaara tiyaraatama yaaku varaatee. Ii mmayaaya ivo inna Yisuu Kirisiinnara vai mmayaayaivo hatauma kioo vaivaa ta gioonna kiaapuuya kiaa mmiaaraivaara tiyaraatama yaaku varaatee. Na ii mmayaaya ivaa iya kiaa mmiauvaara oovi nnauvaki hara kiee variaunoo. ⁴Na ii mmayaaya ivaa kooyaa iya kiaa mminaraiyaara niyara yaaku varaatee. Kooyaa iya kiaa mmiraivo inna ni mmoorivai.

⁵Ngia ausa hanigieeraiya hama ausa hanigieeraiya avuuyauvunu ngiingii variraivaara tuqinnama haitatuuda tinni ruaiya roosiima

variatee. Itaama varida iya tasipama iida teekiai iya Anutuuqaa mmayaayaivaa rikiara iikiai makee tii kiasa mmiatee. ⁶Gioonna kiaapu voovono ngii yaparainai rikiada ngia inna sai kiaara kuaivo yoketaavai nnaasu vakiaiveeraivaara yorokuuvaa yeennaivaki haata kiada nnaavo yoketairavavaa roosiima mmuakiaa suai ngia kua kiaivo yoketaavai nnaasu vakiaivee.

Ngii seenaiya ngiiyara yaata utuaavai

⁷Ti seena vaidi Tukikiinna ta innara mmuduuya ruaunnaivo ti tasipama Udaanga Anutuuqaa mmoori vareera vaidivai yaagueeqama mmoori varaivai. Hama ivo pikiaivai. Fai ivoono na iikiau mmayaayaivaa ngii giaa ngii minaravai. ⁸Ta mmuakiaa aavaki variaunnaiya yoketaama variaunnaivaara fai ivo ngii giaa ngii minai rikiada ngia sirigakiateeraivaara na inna titano ngiiisi kuanaravai. ⁹Ngii mmuaa yoosinnaa vaidi voovai nnutuuvo Onesimuuso fai inna tasipama kuanaravai. Ivo yaagueeqama mmoori vareera vaidivai varikiai ta innara mmuduuya ruaunnavai. Fai ivaitanaano aavaki ta datadataama variaunna mmayaayaivaa ngii giaa ngii miaaravai.

¹⁰Vaidi voovai nnutuuvo Arisarakaava ni tasipama oovi nnauvaki hara kioo variivo ngiiyara ivoota yaata utuoo boo tiivai. Panapaasaa kataivo Marakaavaata ngiiyara yaata utuoo boo tiivai. Fai ivo ngiiisi vinai ngia innara tuqinnaateeraivaara vaa na mmuaanaa ngii giaa ngii miauvai.

¹¹Vaidi voovai nnutuuvo Yisuuva vuai nnutuuvo Yusutuuva ivootama ngiiyara yaata utuoo boo tiivai. Ii taaravooma vaidi ido Yutayaa vaidiya vaa ngiari aataru tauravavaa pikiada Anutuuqo gioonna kiaapuuyara dira mmooriivaa varaavai. Yutayaiyakidiri aa vaidi taaravooma aado nnaasu ni tasipama tumugia kiada mmooriivaa varada yaagueeqama variaavai.

¹²Ngii nuunairaivakinnaa vaidi voovai nnutuuvo Ipaparaaso ivootama ngiiyara yaata utuoo boo tiivai. Ivo Yisuu Kirisiinna mmoori vareera vaidivai. Ivo makemakee ngiiyara pinaama yaaku varaivai. Anutuuqaa yaata utiravaugiataama ngia mmooriivaa varada iidada koovayaida yaagueeqama nnaasu hara kiada varida inna aataruuvaara kutaavaivee kiaa kiada variateeraivaara ivo ngiiyara yaaku varaivai.

¹³Ivo ngiiyaraatama Rautikiaa variaa gioonna kiaapuuyaraatama Hiraporoo variaa gioonna kiaapuuyaraatama pinaa mmoorivai varaivaa vaa na tauvai. ¹⁴Ti mmuduuya ruai vaidi voovai Rukaaso nniitareeraiya tuqinneeraivoono ivootama ngiiyara yaata utuoo boo tiivai. Vaidi voovai nnutuuvo Dimaaso ivootama ngiiyara yaata utuoo boo tiivai.

¹⁵Ti seena vaa ausa hanigieera gioonna kiaapu Rautikiaa variaiyaraatama gioonnaivaa nnutuuvo Nibaannaraatama inna nnauvaki Anutuuqaa nuunakiaiyaraatama na yaata utuee iyara boo kiau kuaivaa kiaa mmiatee. ¹⁶Ngia aa yanaa aavaa jaarummua taika kiada vaa

ausa hanigieera gioonna kiaapu Rautikiaa variyaiya mmikiai yaaruatee.
Iyaano ngiariisi vai yanaivaa ngii mikiai ngia ivaatama yaaruatee.

¹⁷Vaidi Arikipiinna kiaa mmida kiatee: Udaanga Anutuuqo mmooriivaa i
mmiivaa yaagueueqama iinnanna taika kiaaneera inna kiaa mmiatee.

¹⁸Aa nnaagiai na neneenoo fafaara kiau aavaa taatee. Na
Pauruusoovaano ngiiyara yaata utuee boo kiaunoo. Na oovi nnauvaki
variauvaara sa taunniraida ivaara yaata utuatee.

Anutuuqo kati gioonna kiaapuuyara yoketaama yaata utiraivo ngii
tasipama vakiaivee.